

Accountantsverslag

Gemeente Berkelland

20 mei 2020

Aan de raad van de gemeente Berkelland
Postbus 200
7270 HA Borculo

Doetinchem, 20 mei 2020
474001/HdF/NK

Geachte raad,

Wij hebben de jaarrekening 2019 van uw gemeente gecontroleerd. In dit verslag brengen wij de hoofdzaken van onze bevindingen en aanbevelingen vanuit de controle onder uw aandacht.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Wij geven hierbij een controleverklaring af.

Wij bespreken deze rapportage graag tijdens de bijeenkomst met de auditcommissie op 28 mei 2020 en beantwoorden dan ook uw eventuele vragen. Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met het college van burgemeester en wethouders en een vertegenwoordiging van de ambtelijke organisatie.

Het college heeft aangegeven in de zomer van 2020 te reageren over de opvolging van de adviezen zoals die in dit accountantsverslag staan vermeld.

Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

w.g. dhr. R.H. Gosselink-Wolbrink RA

Inleiding

Waar bent u naar op zoek?

Inhoudsopgave

1. Kernpunten

2. Overzicht
bevindingen
(onderbouwing oordeel)

3. Aandachtspunten
Raad

4. Jaarrekening
(Financiële positie - Kwaliteit
jaarstukken - Rechtmatigheid-
Overige bevindingen)

5. Interne beheersing
(Algemeen - processen -
Richting de
rechtmatigheidsverantwoording)

6. SiSa

7. Onze
verantwoordelijkheid

8. Afsluiting

Wij hebben de jaarrekening 2019 van uw gemeente gecontroleerd. Wij informeren u in dit verslag over de bevindingen uit onze controle. De hoofdzaken hebben wij hier opgenomen.

Wij zijn voornemens

- een goedkeurend oordeel te verstrekken voor de getrouwheid
- een oordeel met beperking te verstrekken voor de rechtmatigheid

De geconstateerde fouten binnen de rechtmatigheid zijn groter dan 1% van de lasten, maar kleiner dan 3% van de lasten.

Gevolgen Corona virus (COVID-19)

De huidige situatie rondom Corona is buitengewoon. Nederland heeft momenteel ingrijpende maatregelen genomen om de ziekte te beheersen. Het is ook niet denkbeeldig dat in de komende periode maatregelen worden verlengd of dat nieuwe maatregelen worden genomen. Deze maatregelen hebben ook grote impact en financiële gevolgen voor veel organisaties en op uw organisatie. Momenteel wordt thuis gewerkt en gaan veel activiteiten niet of beperkt door. Er is nog veel onzekerheid en de effecten zijn nog niet bekend. Uw organisatie is bezig deze in beeld te brengen.

In het programmaverslag in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is hier nader op ingegaan. In de jaarrekening is een toelichting opgenomen over de onzekerheden en effecten van de coronacrisis op uw organisatie. In onze controleverklaring verwijzen wij hiernaar.

De onzekerheden in het sociaal domein zijn nog aanwezig, zijn lager dan voorgaand jaar

Met de decentralisatie van de WMO en Jeugdwet is uw gemeente voor de controle op de uitgaven binnen het sociaal domein voor een groot deel afhankelijk van de zorgorganisaties. Van de uitgaven is een bedrag van € 1,1 miljoen (2018: € 2,5 miljoen) als onzeker aangemerkt, omdat de getrouw- en rechtmatigheid hiervan niet kon worden vastgesteld door het ontbreken van controleverklaringen van zorgorganisaties. De daling is onder meer het gevolg van een intern onderzoek naar de geleverde prestaties bij de kleine zorgaanbieders.

Voor de persoonsgebonden budgetten (PGB's) bent u afhankelijk van de Sociale Verzekeringsbank.

1. Kernpunten

Uw gemeente heeft aanvullende controles uitgevoerd, waardoor wij slechts een bedrag van € 10.000 nog als fout en € 120.000 nog als onzeker hebben moeten aanmerken.

De financiële positie is goed

Ultimo 2019 heeft uw gemeente voldoende weerstandsvermogen en is de solvabiliteit ook voldoende. Uw gemeente heeft te maken met een aantal financiële ontwikkelingen in de toekomst. Hierdoor zal de financiële positie naar verwachting minder stabiel worden. In 2019 zijn overigens diverse reserveringen uit het beschikbare weerstandsvermogen genomen.

De interne beheersing is toe aan verandering

Ons beeld van uw organisatie is dat ontwikkelingen goed worden gevolgd. Veranderingen in de processen hebben een langere doorlooptijd.

De organisatie bereidt zich voor op de rechtmatigheidsverantwoording die het college over 2021 dient af te geven maar heeft daarin nog wel een slag in te maken.

Onderstaand hebben wij een overzicht opgenomen van de niet in de jaarrekening 2019 verwerkte controleverschillen en de resterende onzekerheden. Met u hebben wij een afspraak gemaakt, welke afwijkingen wij in dit verslag vermelden. U heeft ons gevraagd in ieder geval alle afwijkingen groter dan € 50.000 aan u te rapporteren.

Omschrijving (bedragen X € 1.000)	Getrouwheid		Rechtmatigheid	
	Fouten	Onzekerheden	Fouten	Onzekerheden
Uitgaven zorgaanbieders WMO		361		361
Uitgaven zorgaanbieders jeugd		717		717
Persoonsgebonden budgetten (SVB)	10	120	10	120
Europese aanbestedingen			1.981	440
UWV transitievergoeding	308		308	
Totaal	318	1.198	2.299	1.638
Goedkeuringstolerantie voor fouten (1%)	1.503		1.503	
Goedkeuringstolerantie voor onzekerheden (3%)		4.509		4.509

2. Onderbouwing oordeel

Oordeel

Onze controleverklaring heeft twee oordelen:

Getrouwheid

Wij zijn voornemens voor de getrouwheid een goedkeurend oordeel te verstrekken.

Rechtmatigheid

Wij zijn voornemens voor de rechtmatigheid een oordeel met beperking te verstrekken omdat de fouten groter zijn dan 1% maar kleiner dan 3% van de totale lasten.

SiSa en WNT

Bij de controle van de SiSa-bijlage en de WNT-verantwoording zijn geen afwijkingen geconstateerd die van invloed zijn op de strekking van ons oordeel.

Jaarstukken

Wij hebben geen tegenstrijdigheden vastgesteld tussen het jaarverslag (de programmaverantwoording en de paragrafen) en de jaarrekening.

Onderstaand geven wij een nadere toelichting op de geconstateerde fouten en onzekerheden

Lasten zorgaanbieders WMO en jeugd

Over de geleverde zorg in natura hebben we in 2019 voor € 16,9 miljoen controleverklaringen van zorgaanbieders ontvangen. Daarnaast is een onderzoek uitgevoerd naar de geleverde prestaties bij kleinere zorgaanbieders. Dit heeft zekerheid opgeleverd voor € 0,6 miljoen. Voor het resterende deel van de uitgaven aan de zorgorganisaties, € 1,1 miljoen, is geen controleverklaring ontvangen of zijn het kleinere zorgaanbieders, waarmee afspraken zijn gemaakt om geen controleverklaring aan te leveren.

Deze € 1,1 miljoen is aangemerkt als onzekerheid.

Lasten persoonsgebonden budgetten

Uw gemeente heeft van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) een brief ontvangen waarin is aangegeven dat de verstrekte persoonsgebonden budgetten bij de Jeugdwet voor 90% en bij de WMO voor 94% rechtmatig zijn. Dit betekent dat mogelijk sprake is van een onrechtmatigheid van 10% respectievelijk 6% van de PGB's.

Deze onrechtmatigheid is door de gemeente opgevangen door het uitvoeren van eigen controles. Deze interne controle betreft:

- bepaling van de totale last in de jaarrekening aan de hand van de prognose van de SVB;
- interne controles op het toekenningsproces;
- controle op de levering van de zorg én
- een deugdelijke afwikkeling van de fraudesignalen van de SVB. Er zijn in 2019 geen fraudesignalen van de SVB ontvangen.

Toelichting oordeel

Daarmee resteren alleen de getrouwheidsfout en onzekerheid die ontstaan zijn bij de Sociale Verzekeringsbank. Dit is 1,41% voor de WMO-PGB en 1,45% voor de Jeugd-PGB. In totaal resteert een fout van € 10.000 en een onzekerheid van € 120.000.

Europese aanbestedingen

Wij hebben alle aanbestedingen van leveranciers waaraan over de periode 2016-2019 meer dan € 221.000 is geleverd, onderzocht op het juist toepassen van de Europese aanbestedingsregels.

Onze controle-uitkomsten over 2019 geven aan dat er bij de inkopen van 16 leveranciers niet conform de Europese aanbestedingsregels is gehandeld. Dit geeft een fout van € 1,9 miljoen (2018: € 2,8 miljoen). Daarnaast zijn bij 4 leveranciers de onderliggende contracten niet voorhanden waardoor het vaststellen van de juiste procedure niet mogelijk is. Dit leidt tot een onzekerheid van € 440.000.

Een nadere onderbouwing van de leveranciers en de bijbehorende bedragen is intern beschikbaar.

Van deze 16 leveranciers is door de organisatie voor 7 leveranciers een inkoopprocedure in gang gezet om een nieuw contract af te sluiten of worden de inkopen vanaf eind 2019/2020 bij een andere leverancier gedaan.

Van de auditcommissie hebben wij 3 aandachtspunten meegekregen.

Aandachtspunten Raad

Proces	Speerpunten	Bevindingen
1. Begroting	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kwaliteit van de stukken 2. Realistisch begroten 3. Aansluiting tekst en cijfers 4. Verband begroting/jaarrekening 5. Volledigheid informatie	<p><i>Ad 1 . Kwaliteit van de stukken</i></p> <p>Over de bevindingen inzake de kwaliteit van de begroting hebben wij in de managementletter gerapporteerd in bijlage 1.</p> <p>In de jaarstukken wordt per programma gerapporteerd over de 3 W-vragen ‘wat wilden we bereiken, wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?’. De programma’s zijn nader onderverdeeld in speerpunten en deze speerpunten in te bereiken doelstellingen. Het aantal speerpunten en de daaronder vervatte doelstellingen is erg omvangrijk. De programma’s, speerpunten en doelstellingen zijn niet genummerd waardoor de samenhang bij het lezen niet eenvoudig te herleiden is. Daarnaast zijn de doelstellingen geformuleerd met hele zinnen zoals ‘we werken aan ...., we werken met ...., we zetten ... . Dit geeft overbodig veel tekst.</p> <p><i>Wij hebben het college geadviseerd</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>De programma’s, speerpunten en doelstellingen te nummeren</i> - <i>Het aantal speerpunten en doelstellingen te reduceren door meer samenvoegingen</i> - <i>De doelstellingen in steekwoorden te vermelden en niet in hele zinnen</i> <p>Bij iedere doelstelling wordt in principe gerapporteerd over kwaliteit, tijd en geld. Echter bij diverse doelstellingen is daaronder niets toegelicht. Daarnaast geven deze kopteksten dubbellingen weer met ‘wat heeft het gekost’ en de inhoud van wat hebben we bereikt.</p> <p><i>Wij hebben het college geadviseerd de kopteksten geld, kwaliteit en tijd achterwege te laten.</i></p> <p>De paragrafen hebben eenzelfde indeling als de programma’s. In de paragrafen staat belangrijke informatie voor raadsleden waarmee u inzicht krijgt in de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico’s. Deze informatie is nu opgesteld op basis van de 3-W-vragen. <i>Wij hebben het college geadviseerd de paragrafen in te delen als een dwarsdoorsnede van de programma’s en de indeling van de 3-W-vragen daarbij niet te gebruiken.</i></p>

Van de auditcommissie hebben wij 3 aandachtspunten meegekregen.

Aandachtspunten Raad

Proces	Speerpunten	Bevindingen
1. Begroting	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kwaliteit van de stukken 2. Realistisch begroten 3. Aansluiting tekst en cijfers 4. Verband begroting/jaarrekening 5. Volledigheid informatie	<p>Wat heeft het gekost? wordt per programma per doelstelling getoond. Door de grote hoeveelheid doelstellingen worden deze overzichten onduidelijk. Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording volstaat een saldo van baten en lasten per programma.</p> <p><i>Wij hebben het college geadviseerd de baten en lasten per programma niet verder uit te splitsen in de baten en lasten per doelstelling.</i></p> <p>De organisatie geeft aan zich bewust te zijn van deze mogelijke verbeteringen.</p> <p>Ad 2. Realistisch begroten</p> <p>In 2019 is de begroting een aantal keren gewijzigd. Dit heeft geleid tot een schommeling in de lasten van € 8 miljoen hogere lasten naar € 15 miljoen lagere lasten. Een deel daarvan is te verklaren door de onttrekkingen aan de reserves, maar een deel van de begroting blijkt ook beperkt voorspelbaar. In bijna alle programma's zijn grote afwijkingen in de realisatie ten opzichte van de begroting.</p> <p>In 2019 is een deel van de beschikbaar gestelde budgetten niet besteed (circa € 7 miljoen). Het voorstel van het college is om dit beschikbaar te stellen voor 2020. Dit kan mogelijk duiden op niet realistisch begroten.</p> <p><i>Wij hebben het college geadviseerd een nader onderzoek te doen naar de oorzaak van de niet in 2019 bestede middelen.</i></p> <p>Ad 3. Aansluiting tekst en cijfers</p> <p>Er zijn geen inconsistenties geconstateerd tussen het jaarverslag en de jaarrekening, maar een aantal teksten is minder goed te volgen.</p>

Van de auditcommissie hebben wij
3 aandachtspunten meegekregen.

Aandachtspunten Raad

Proces	Speerpunten	Bevindingen
1. Begroting	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kwaliteit van de stukken 2. Realistisch begroten 3. Aansluiting tekst en cijfers 4. Verband begroting/jaarrekening 5. Volledigheid informatie	<p>Ad 4. Verband begroting en jaarrekening <i>Om de verbanden tussen de begroting en de jaarrekening te verbeteren, hebben wij het college geadviseerd om in de jaarstukken de reeds genomen raadsbesluiten toe te lichten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de onttrekkingen uit de algemene reserve zoals is aangegeven in de nota reserves en voorzieningen.</i> Op basis van de voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording dient de indeling in het jaarverslag overeen te komen met de indeling in de begroting. In de onderhavige jaarstukken hebben wij daarin geen inconsistenties gezien.</p> <p>Ad 5. Volledigheid informatie Wij hebben de jaarstukken getoetst op de volledigheid van de informatie en zijn tot de conclusie gekomen dat alle verplicht voorgeschreven informatie is opgenomen.</p>

Van de auditcommissie hebben wij 3 aandachtspunten meegekregen.

Aandachtspunten Raad

Proces	Speerpunten	Bevindingen
2. Compliance	Voldoet de gemeente aan de wet- en regelgeving vanuit beleidsmatig financieel oogpunt.	<p>Vanuit de organisatie wordt in meerdere vormen interne controle uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbijzonderde interne controle, gericht op de financiële getrouwheid en rechtmatigheid - Juridische control, gericht op de juiste hantering van juridische normen. <p>Daarnaast is in 2019 een extra controle door een externe auditor, onder meer op de juistheid van de berekeningen van de grondexploitaties, uitgevoerd.</p> <p><i>Wij hebben in de managementletter en boardletter diverse adviezen gegeven aan het college om de verbijzonderde interne controle op de financiële getrouwheid en rechtmatigheid te verbeteren.</i></p> <p><i>Wij hebben het college geadviseerd de externe controle op de grondexploitaties volgend jaar uit te laten voeren door een deskundige op het gebied van ontwikkeling van toekomstige baten en lasten om zo een verbeterd oordeel te krijgen over de juistheid van de prognose.</i></p> <p>De bewaking van de actualiteit van de verordeningen ligt bij de verschillende teams. De teams kunnen gebruik maken van de expertise van juridische zaken.</p> <p><i>Wij hebben het college geadviseerd de bewaking en coördinatie van de actualisatie centraal te beleggen bij de afdeling juridische zaken.</i></p>

Van de auditcommissie hebben wij 3 aandachtspunten meegekregen.

Aandachtspunten Raad

Proces	Speerpunten	Bevindingen
3. Verplichtingen-administratie	Wat zijn voor- en nadelen van het gefaseerd invoeren van een verplichtingenadministratie?	<p>Een verplichtingenadministratie levert slechts voor een beperkt deel een bijdrage aan de gewenste interne beheersing. <i>Wij hebben het college geadviseerd een digitaal bestelportaal in te richten.</i></p> <p>Een digitaal bestelportaal levert meerdere voordelen op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alle bestellingen worden digitaal gearchiveerd, waardoor alle contracten digitaal kunnen worden vastgelegd; - De verplichtingen zijn real time inzichtelijk en geven informatie aan de budgethouders; - Door het automatisch inregelen wordt de juiste inkoopprocedure gevolgd wat een reductie in fouten in de Europese aanbestedingen kan opleveren; - De bevoegdheden voor het plaatsen van bestellingen worden afgeschermd, waarmee ongeautoriseerde bestellingen worden voorkomen; - Preferente leveranciers waarmee mantelcontracten zijn afgesloten worden voorgesteld. <p><i>Wij hebben het college geadviseerd dit digitale bestelportaal te hanteren voor alle bestellingen.</i> Op basis van ervaringen van gemeenten van gelijke omvang in de regio is dit een goede oplossing voor beheersing van het gehele inkoopproces.</p>

Over de financiën ....

Financiële positie

Kwaliteit jaarstukken

Begrotings-
rechtmatigheid

Overige bevindingen

4. Jaarrekening

De jaarrekening geeft inzicht in de totstandkoming van het resultaat over 2019 en de financiële positie op 31 december 2019

Saldo van baten en lasten

Het saldo van de lasten en baten over het jaar 2019 bedraagt € 7 miljoen positief tegenover een primair nihil begroot resultaat. De positieve afwijking ten opzichte van de begroting van € 7 miljoen wordt in hoofdlijnen toegelicht in de jaarrekening onder de analyse van het resultaat. De voordelen in 2019 met name ontstaan door het niet invullen van vacatures van personeel, het voordeel bij de SDOA en de voordelen in de grondexploitatie. Zoals voorspeld, hebben de kosten van de WMO en jeugdzorg tot nadelen geleid.

Financiële positie en weerstandsvermogen

Het eigen vermogen van uw gemeente bedraagt per jaareinde € 95 miljoen, waarvan € 21,5 miljoen beschikbaar is in de algemene reserve. In 2019 is € 25 miljoen uit de algemene reserve onttrokken en gedoteerd aan de bestemmingsreserve bestuurlijke claims.

De komende jaren is op begrotingsbasis circa € 35 miljoen beschikbaar in de bestemmingsreserve bestuurlijke claims voor het investeringsprogramma voor specifieke doeleinden.

Uw gemeente beschikt volgens de door de organisatie gemaakte berekeningen over voldoende

weerstandsvermogen op 31 december 2019. Voor de risico's uit de grondexploitatie is een separate bestemmingsreserve. Deze wordt niet meegerekend in het weerstandsvermogen.

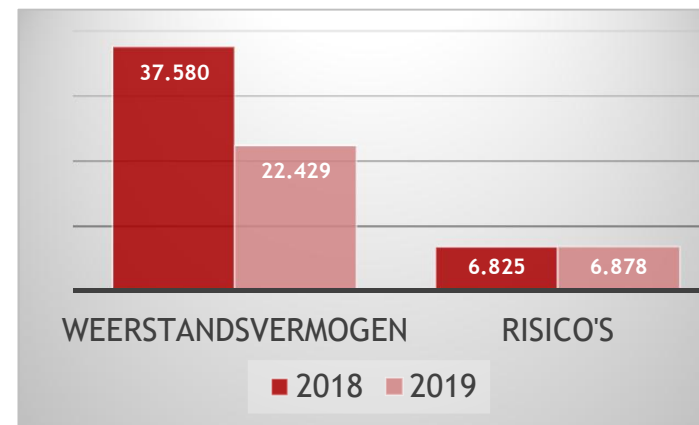
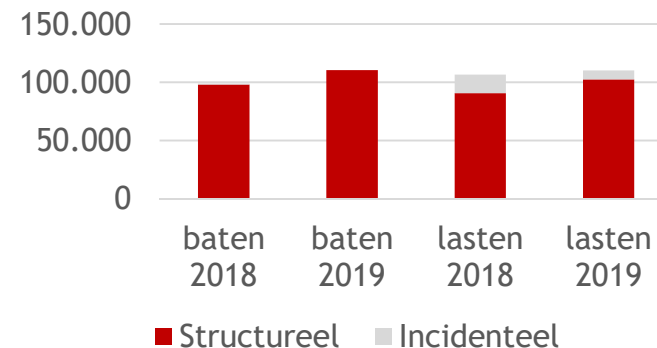
In de paragraaf weerstandsvermogen worden de mogelijke risico's als gevolg van de Corona crisis weergegeven. Daarnaast is in de jaarrekening een toelichting opgenomen onder de gebeurtenissen na balansdatum inzake de Corona crisis.

Schuldpositie

Uw gemeente heeft per 31 december 2019 voor een bedrag van € 44 miljoen aan leningen opgenomen. De solvabiliteit is ultimo 2019 met 53% voldoende volgens de normen van de provincie. In 2019 zijn de bestaande leningen afgelost. Er zijn geen nieuwe leningen aangetrokken. Er is sprake van een houdbare financiële positie.

De financiële situatie per einde 2019 is goed. De uitdaging ligt in de toekomst. De Raad heeft een ondergrens van de solvabiliteit van 35% ingesteld en een weerstandsvermogen van minimaal 2. Het toekomstige investeringsprogramma en de tekorten op het sociaal domein drukken op zwaar op deze kengetallen.

Financiële positie

Bij onze controle hebben wij de informatiewaarde, leesbaarheid en naleving wettelijke vereisten van de jaarstukken beoordeeld.

Kwaliteit van de jaarstukken

De jaarstukken bestaan uit 3 onderdelen: De programma's, de paragrafen en de jaarrekening.

Uw gemeente kent 11 programma's. Voor de kwaliteit van de toelichtingen verwijzen wij naar aandachtspunt 1 van de Raad.

Wij hebben het college bij dit aandachtspunt meerdere adviezen meegegeven.

Jaarverslag en paragrafen

Het jaarverslag en de paragrafen voldoen aan de minimale eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording.

Wij hebben geen tegenstrijdigheden vastgesteld tussen de jaarrekening 2019 en deze stukken.

Naleving van de verslaggevingsregels

Wij hebben gecontroleerd of de bepalingen in het Besluit Begroting en Verantwoording zijn nageleefd. Hierin hebben wij geen (belangrijke) afwijkingen vastgesteld.

Verloop van de controle

Het proces van het opstellen van de jaarrekening is over het boekjaar 2019 zodanig gepland om aan de auditcommissie de gecontroleerde jaarrekening eind mei 2020 voor te kunnen leggen. De afwikkeling is op basis van de planning bereikt ondanks de situatie dat een ieder verplicht werd tot thuiswerken als gevolg van het Corona virus.

Kwaliteit jaarstukken

Voorafgaand aan de accountantscontrole waren de concept jaarstukken gereed. Het balansdossier is tijdig opgeleverd en de vragen gedurende de controle zijn snel afgehandeld. Alle verplichte aanpassingen naar aanleiding van de controle zijn doorgevoerd.

Als gevolg van de afhankelijkheid van de controle bij andere partijen voor de WMO en Jeugd is eerdere afronding niet mogelijk.

Bij de controle van de rechtmatigheid gaan wij na of de lasten en baten en de balansmutaties juist, tijdig, volledig én met de geldende wet- en regelgeving, zoals opgenomen in het normenkader in overeenstemming zijn geweest. Wij hebben de baten en lasten en de balansmutaties over 2019 gecontroleerd op rechtmatigheid.

Begrotingscriterium

De Raad heeft besloten met 11 programma's te werken. U heeft het college toestemming gegeven om binnen de budgetten van de programma's te opereren. Het college legt verantwoording af over de besteding op de programma's.

Wij hebben gecontroleerd of de begrotingsregels door het college zijn nageleefd.

Bevindingen:

Bij 8 programma's zijn de lasten binnen de begroting gebleven en daarmee zijn deze lasten rechtmatig geweest.

Bij 3 programma's is de begroting - zij het beperkt - overschreden. De oorzaak van de overschrijdingen is toegelicht in de jaarrekening, waarbij is vastgesteld of:

- deze hogere lasten gecompenseerd zijn door hogere baten;
- de overschrijding een gevolg is van een open einde regeling;
- de extra lasten welke binnen het beleid passen.

In de jaarrekening is een toelichting opgenomen inzake de overschrijdingen van de hiernaast vermelde programma's. Deze toelichting is wat ons betreft toereikend.

Begrotingsrechtmatigheid

Programma (*€ 1.000)	Lasten Begroting	Lasten 2019	Overschrijding
Zorg voor wie dat nodig heeft	28.396	28.794	-398
Sport is meer	2.441	2.633	-192
Cultuur is van iedereen	1.923	1.979	-56

De belangrijkste bevindingen inzake de getrouwheid hebben wij onder de kernpunten gerapporteerd. Hier informeren wij u over de overige bevindingen.

Schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist, dat de organisatie oordelen vormt en schattingen maakt, die van invloed zijn op de toepassing van de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en de verplichtingen en van de baten en lasten. De schattingen en de hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Een goed inzicht in de jaarrekening vraagt kennis van de gemaakte schattingen.

De grootste lichten wij hier kort toe:

1) Grondexploitatie

Binnen uw organisatie is sprake van 17 bouwgronden in exploitatie. Voor de berekening van de verwachte resultaten in de actieve grondexploitaties heeft uw college uitgangspunten geformuleerd, 2% indexering voor de lasten en 0% voor de baten. De baten zijn gebaseerd op de grondprijzenbrief van 2013. In 2020 zal een actualisatie van de grondprijzen plaatsvinden naar aanleiding van een te verrichten marktonderzoek. In de toekomstige lasten en baten is de uitbreiding van de kavels verwerkt op basis van de kwalitatieve toetsingscriteria voor woningbouw Berkelland. Wij vinden deze uitgangspunten acceptabel en consistent aan voorgaande jaren.

De uitgangspunten en de geactualiseerde exploitaties worden ter besluitvorming aan de Raad voorgelegd in de nota MPG (mei 2020). De nota MPG is een overzichtelijke weergave met alle informatie over de grondexploitaties. Een waardevolle aanvulling op de P&C-cyclus.

Overige bevindingen

Er zijn 3 exploitaties met een verwacht verlies van in totaal € 0,7 miljoen. Hiervoor zijn verliesvoorzieningen getroffen. In 2019 is deze verliesvoorziening met € 69.000 afgenomen.

Op de winstgevende projecten is in 2019 € 813.000 winst verantwoord. Voor een aantal andere projecten is de reeds gerealiseerde winst uit voorgaande jaren naar beneden bijgesteld op basis van de percentage of completion methode (€ 176.000). Daarnaast is een afwaardering van € 28.000 van een project verwerkt. De winsten en bijstellingen worden verrekend met de bestemmingsreserve Grondexploitatie.

De exploitaties hebben na 2019 nog een te verwachten winst van € 1 miljoen. De gehanteerde uitgangspunten - als basis voor deze winstverwachting - zijn naar onze mening acceptabel.

De voorraad is voor € 1,5 afgewaardeerd met een voorziening. Deze voorziening is ten behoeve van het risico van demografische ontwikkelingen - in 2011 gevormd - en is voldoende onderbouwd.

2) Voorzieningen wachtgeld/pensioenen wethouders

De voorzieningen voor wachtgeld en pensioenen van wethouders zijn gebaseerd op wettelijke regelingen. Hieraan liggen berekeningen ten grondslag, waarbij rekening wordt gehouden met verschillende parameters. Wij hebben de berekeningen en uitgangspunten getoetst en kunnen hiermee instemmen. Als gevolg van de daling van de rekenrente heeft een dotatie aan de voorziening pensioen wethouders plaats gevonden van € 718.000.

De belangrijkste bevindingen inzake de getrouwheid hebben wij onder de kernpunten gerapporteerd. Hier informeren wij u over de overige bevindingen.

3) Voorziening riolering

De voorziening riolering is gebaseerd op het Watertakenplan 2019-2023 en is voor deze jaren toereikend.

4) Voorziening dubieuze debiteuren

Ultimo 2019 heeft uw gemeente vorderingen op diverse partijen. Door de organisatie is een inschatting gemaakt van de inbaarheid van deze vorderingen. Voor de algemene debiteuren is een voorziening van € 315.000 gevormd en voor de belastingdebiteuren € 58.000. Beide liggen in lijn met voorgaand jaar. Wij kunnen instemmen met de uitgangspunten van de berekeningen van deze voorzieningen.

Overige bevindingen

Materiele vaste activa

In het boekjaar 2019 is een stelselwijziging doorgevoerd op de waardering van de materiele vaste activa, te weten de start van de afschrijving en de verhoging van de activeringsgrens. Deze stelselwijziging is in de jaarrekening toegelicht met daarin de financiële effecten op 2019.

Bij de controle hebben wij vastgesteld dat de afschrijving wordt berekend conform de wettelijke voorschriften (BBV) en dat voor de vermelde waarderingsgrondslagen in de jaarrekening een consistente methodiek wordt gehanteerd.

Overige bevindingen

Kosten gemeenschappelijke regelingen

De gemeente Berkelland heeft een deel van haar taken overgedragen aan gemeenschappelijke regelingen. De kosten van deze organisaties komen ten laste van de exploitatie van de gemeente Berkelland. De kosten van GR VNOG zijn in deze jaarstukken gebaseerd op concept cijfers omdat de definitieve cijfers op dat moment nog niet voorhanden waren. Hierin worden geen belangrijke afwijkingen verwacht.

Subsidie ISV3 Geluid

Door het Rijk is in 2011 een toezegging gedaan voor een subsidie inzake het programma ISV3 Geluid. Op basis van de beschikking zou het project voor 31 december 2012 afgerond moeten zijn. Tot op heden zijn er nog geen kosten gemaakt voor dit project en is het ontvangen voorschot volledig als vooruitontvangen verantwoord. *Wij hebben het college geadviseerd contact op te nemen met Rijk over eventueel uitstel en voortgang te boeken in het project.*

Vennootschapsbelasting

Uw gemeente is vanaf 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Op basis van een integrale beoordeling van alle activiteiten zijn de grondexploitatie en werken voor derden aangemerkt als VPB-plichtig door het in concurrentie treden en het behalen van structurele winst. Vanaf 2019 is er geen sprake meer van verliescompensatie. De schatting is dat de VPB-plicht voor 2019 € 62.000 zal bedragen. Dit bedrag is in de jaarrekening 2019 opgenomen.

Als onderdeel van de controle van de jaarrekening hebben wij een interimcontrole uitgevoerd. Over de bevindingen en aanbevelingen hebben wij in de managementletter en de boardletter gerapporteerd.

Samenvatting boardletter

Bij de interimcontrole hebben wij de wij de algemene beheersing, de inrichting van de processen en de interne beheersingsmaatregelen beoordeeld. Naar aanleiding van de interimcontrole hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen in de managementletter d.d. 21 januari 2020 aan het college gerapporteerd. Deze en de boardletter hebben wij op 30 januari 2020 met de auditcommissie besproken.

Door de organisatie is aangegeven aan de slag te gaan met de adviezen en in het voorjaar een plan van aanpak aan de auditcommissie te presenteren.

Ons beeld van de algemene beheersing

De gemeente Berkelland staat de komende jaren voor een uitdaging. De komende jaren wordt aanspraak gemaakt op maximaal € 32 miljoen om de bestuurlijke ambities 'Samen investeren in Berkelland' te realiseren. Dit zal onder meer worden gefinancierd uit cofinanciering.

De organisatie wordt gestuurd op basis van de principes van zelforganisatie. De verantwoordelijkheden zijn laag in de organisatie belegd. Er is een informele cultuur.

In de gemeente is een auditcommissie ingesteld met een actieve rol. Daarnaast is een rekenkamercommissie ingesteld die in 2019 de rapportage 'Zicht op jeugdhulp in Berkelland' heeft uitgebracht.

5. Interne beheersing

Iedere gemeente is verplicht een financiële verordening op basis van artikel 212 gemeentewet te hebben. In 2020 is een geactualiseerde versie aan u voorgelegd.

Het controleprotocol is in 2019 geactualiseerd en door de Raad vastgesteld. De grens voor het rapporteren van fouten door ons in het accountantsverslag is verhoogd naar € 50.000.

Wij zien de volgende ontwikkelpunten

Er is tot op heden geen plan en er zijn geen doelmatigheids-/doeltreffendheidsonderzoeken door het college uitgevoerd. Wij hebben het college geadviseerd deze verplichting in te richten op basis van de voorwaarden zoals deze gesteld zijn in de verordening.

Er is voldoende aandacht voor integriteit binnen het ambtelijk apparaat. In 2019 is een frauderisicoanalyse opgesteld en worden op de risico's acties ondernomen. *Wij hebben het college geadviseerd een nota Misbruik en Oneigenlijk gebruik op te stellen waarin de filosofie, algemene uitgangspunten en risicoanalyse en ook maatregelen ter voorkoming en afdoening van misbruik en oneigenlijk gebruik zijn opgenomen. Ook hebben wij het college geadviseerd de verantwoording over het gevoerde integriteitsbeleid in de paragraaf Bedrijfsvoering van het jaarverslag 2019 op te nemen.*

Het geactualiseerde normenkader 2019 is in april 2020 aan de Raad voorgelegd.

Als onderdeel van de controle van de jaarrekening hebben wij een interimcontrole uitgevoerd. Over de bevindingen en aanbevelingen hebben wij in de managementletter en boardletter gerapporteerd.

Top 3 risico's

In de managementletter hebben wij een top 3 van risico's opgenomen. Hierna benoemen we deze risico's en gaan in op de wijze waarop wij hieraan bij de jaarrekeningcontrole opvolging hebben gegeven.

1. Europese aanbestedingen

Een aantal aanbestedingen is in 2019 onterecht niet volgens de Europese regels gedaan. De omvang hiervan wordt nog onderzocht. De kans op het onrechtmatig aanbesteden is nog steeds aanwezig omdat nog niet alle inkoopcontracten zijn vernieuwd, de vastlegging nog niet volledig is en nog niet voldoende preventief bewaakt wordt op het juist aanbesteden.

Opvolging bij de jaarrekeningcontrole

Op basis van de analyse van de inkoop per leverancier over de jaren 2016-2019 hebben wij de inkoopprocedure van inkoop boven de grens van Europese aanbestedingen integraal gecontroleerd. Voor de uitkomsten hiervan verwijzen wij naar de hiervoor gemelde fouten en onzekerheden.

Wij hebben het college geadviseerd bij het invoeren van een digitaal bestelportaal de te volgen inkoopprocedure af te dwingen.

Bij onze controle hebben wij een steekproef uitgevoerd op de juistheid van 41 willekeurige inkoopprocedures. Hieruit blijkt dat van 30 inkoop geen contracten en/of schriftelijke vastleggingen aanwezig zijn.

5. Interne beheersing

Ook voor de opdrachten die op basis van een Europese aanbesteding worden gegund wordt geen separaat contract gemaakt. De documenten behorend bij de aanbesteding zijn als 'overeenkomst' aangemerkt. Door de hoeveelheid documenten en de wijzigingen in de afspraken gedurende het proces van aanbesteden (aanvullingen in de nota van inlichtingen) zijn de uiteindelijke afspraken niet altijd eenduidig te herleiden.

Wij hebben het college geadviseerd alle bestellingen schriftelijk vast te leggen in een centrale registratie (bijv. het digitaal inkoopportaal) en van alle aanbestedingen een contract op te stellen waarin de definitieve afspraken op een rij worden gezet.

2. Afhankelijkheid zorginstellingen WMO/Jeugd

Er is voor gekozen om bij de rechtmatigheid van de zorg te steunen op de controleverklaringen van de zorgorganisaties. Voor het tijdspad van de jaarstukken en het oordeel bent u afhankelijk van de aanlevering van de (controle)verklaringen van de zorgaanbieders.

Opvolging bij de jaarrekeningcontrole

Zoals reeds vermeld in ons verslag is de gewenste planning met daarin de aanlevering van de controleverklaringen door de zorginstellingen gehaald en hebben de ingediende verantwoordingen niet geleid tot een aanpassing van ons oordeel.

Als onderdeel van de controle van de jaarrekening hebben wij een interimcontrole uitgevoerd. Over de bevindingen en aanbevelingen hebben wij in de managementletter gerapporteerd.

3. Prestaties leveringen

Er is procesmatig niet voldoende grip op de rechtmatigheid van de inkoopfacturen. Er wordt niet zichtbaar vastgelegd dat de betaalde goederen en diensten ook daadwerkelijk zijn geleverd. Jaarlijks wordt een interne audit uitgevoerd om dit risico te reduceren

Opvolging bij de jaarrekeningcontrole

De organisatie heeft op basis van een door ons gemaakte selectie de geleverde prestaties onderbouwd. Deze onderbouwing hebben wij getoetst. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

Richting de rechtmatigheidsverantwoording

Over het jaar 2021 ligt er de uitdaging dat het college in de jaarstukken een rechtmatigheidsverantwoording opstelt voor de raad. Het college geeft daarin aan dat zij heeft gehandeld binnen de wet- en regelgeving van de financiële rechtmatigheidsvereisten. Het oordeel van de accountant zal vanaf dat jaar alleen een getrouwheidsoordeel zijn, waarvan de rechtmatigheidsverantwoording een onderdeel is. De rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van de totale controle van de jaarstukken.

De rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van de totale controle van de jaarstukken. Hoewel er nog onzekerheden zijn over de precieze invulling, vormt een goede interne controle de basis voor het kunnen verstrekken van de rechtmatigheidsverantwoording.

5. Interne beheersing

De wijze waarop de interne controle binnen uw gemeente is ingericht vraagt de uitwerking van een aantal stappen om te komen tot een gedegen rechtmatigheidsverantwoording. We hebben deze te ondernemen stappen onderkend en gedeeld met het college.

IT omgeving

Ingevolge art 393, lid 4 BW2 dient de accountant in zijn verslag aandacht te besteden aan de bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

Wij hebben de automatiseringsorganisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole gecontroleerd. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. Voor onze controle steunen we voor een beperkte mate op de automatiseringsomgeving van uw organisatie.

Wij hebben als onderdeel van onze controle de SiSa bijlagen gecontroleerd. De controle is uitgevoerd zoals is opgenomen in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2019 d.d. 10 januari 2020.

In de onderstaande (voorgeschreven) tabel rapporteren we onze bevindingen.

6. Sisa

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2019	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2018	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2019	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2018	Geen	n.v.t.	n.v.t.
H4	Specifieke uitkering sport	Geen	n.v.t.	n.v.t.

Deze tabel dient u samen met de overige verplicht voorgeschreven verantwoordingsdocumenten voor 15 juli 2020 bij het CBS aan te leveren.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

Wij hebben onze controle overeenkomstig de opdracht uitgevoerd en in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving.

Onze opdracht

De jaarrekening 2019 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening gecontroleerd.

Onderdeel van de jaarrekening is de SiSa bijlage. Met deze bijlage legt het college verantwoording over de besteding van Rijksbijdragen af aan het Rijk.

Wij hebben onze controle uitgevoerd op basis van onze controlestandaarden voor de accountantscontrole. Daarnaast hebben wij het besluit accountantscontrole decentrale overheden (het BADO), de door u vastgestelde controleverordening (ex artikel 413 van de gemeentewet), het door u vastgestelde controleprotocol én het door u vastgestelde normenkader als basis voor de controle gebruikt.

De door ons voor de controle gehanteerde goedkeuringstolerantie voor fouten bedraagt € 1.503.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 4.509.000 (3% van de lasten). Voor SiSa en voor de Wet Normering Topinkomens hebben wij de voorgeschreven lagere goedkeuringstoleranties gehanteerd.

Onze onafhankelijkheid

Voor de uitvoering van onze controle is het belangrijk, dat wij onafhankelijk zijn. De voor uw organisatie in 2019 door ons verrichte diensten passen binnen de regels van onafhankelijkheid. Onze teamleden zijn onafhankelijk van uw organisatie. Er zijn geen andere zaken, die in strijd zijn met de onafhankelijkheidsregels.

7. Onze verantwoordelijkheid

Fraude

De accountant is verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het college. Wij merken op, dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij het college. De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de opdrachtbevestiging. Er zijn tijdens de door ons uitgevoerde reguliere controlewerkzaamheden geen materiële onjuistheden als gevolg van fraude ontdekt, noch hebben wij aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Inzicht urenbesteding

Vanuit het programma 'In het publiek belang' van de NBA dienen wij de bestede uren van onze controlewerkzaamheden aan u te rapporteren. Voor uw inzicht verstrekken wij onderstaand een opgave van de tijdsbesteding (inclusief een schatting van nog te besteden uren voor de afronding van de jaarrekeningcontrole).

	Uren
Tekenend accountant	35
Overige teamleden	650

8. Afsluiting

Publicatie jaarrekening

Wij adviseren om de jaarrekening, na vaststelling door de raad, op de website van uw gemeente, te publiceren samen met de controleverklaring van de accountant.

Hierdoor is het voor de gebruikers duidelijk dat dit de definitieve versie van de jaarrekening is en wat het oordeel van de accountant bij deze jaarrekening is.

Afsluiting

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en zijn graag bereid nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

w.g. dhr. R.H. Gosselink-Wolbrink RA

Samen
Frisse-blik
Zeggen-wat-je-ziet Kwaliteit
Ervaren
Nieuwkomer

Ambitie
Sparringspartner Gemeentekennis Proactief Andere-benadering Dichtbij Netwerk
Betrokken

Toegevoegde waarde die bijdraagt aan uw duurzame succes

Samenwerkende specialisten

Binnen Stolwijk Kennisnetwerk bundelen wij een aantal kennisgebieden op financieel, bedrijfskundig, economisch en personeelsniveau. Vanuit deze verschillende disciplines hebben wij een 360 graden overzicht, zodat wij u beter en vollediger kunnen adviseren. Deze aanpak, waarbij specialisten en generalisten nauw samenwerken, leidt ertoe dat wij een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het duurzame succes van uw organisatie. Hoe wij dat doen? Dat leest u in het transparantieverslag op onze website.

Uw succes > www.stolwijkkennisnetwerk.nl